

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма
«Інтегрований курс угорської та зарубіжної
літератури. 5-9 класи»
для закладів загальної середньої освіти

(укл. Браун Є.Л., Бардош Н.С., Кіраль К.Б.,
Ковач А.А., Гнатик-Рішко М.М.)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)

2021

Пояснювальна записка

У програмі «Література» (угорська та зарубіжна) складовими літературного компонента є емоційно-ціннісна, літературознавча, загальнокультурна і компаративна лінії.

Емоційно-ціннісна лінія забезпечує розкриття гуманістичного потенціалу та естетичної цінності творів угорської та зарубіжної літератури, формування світогляду учнів, їх національної свідомості, моралі та громадянської позиції.

Літературознавча лінія передбачає вивчення літературних творів у єдності змісту і форми, оволодіння учнями основними літературознавчими поняттями, застосування їх у процесі аналізу та інтерпретації художніх творів, розгляд літературних творів, явищ і фактів у контексті літературного процесу, виявлення специфіки літературних напрямів, течій, шкіл у розвитку української літератури, зарубіжної літератури і літератур національних меншин, розкриття жанрово-стильових особливостей художніх творів, ознайомлення учнів з основними принципами художнього перекладу.

Культурологічна лінія передбачає усвідомлення творів художньої літератури як важливої складової мистецтва, ознайомлення учнів з основними цінностями світової художньої культури, розкриття особливостей творів, літературних явищ і фактів у широкому культурному контексті, висвітлення зв'язків літератури з філософією, міфологією, фольклором, звичаями, віруваннями, культурними традиціями різних народів і національностей, розширення ерудиції учнів, виховання їх загальної культури, поваги до національних і зарубіжних традицій, толерантного ставлення до представників різних культур, віросповідань, рас і національностей.

Компаративна лінія забезпечує порівняння літературних творів, їх компонентів (тем, мотивів, образів, поетичних засобів та іншого), явищ і фактів, що належать до різних літератур, встановлення зв'язків між угорською і зарубіжною літературою, розгляд традиційних тем, сюжетів, мотивів, образів у різних літературах, зіставлення оригінальних творів і угорськомовних перекладів літературних творів, демонстрацію лексичного багатства і невичерпних стилістичних можливостей національної мови.

Bevezető

Az anyanyelvi oktatás célja az önazonosság megőrzése és erősítése, a magyar nyelv és irodalom általános fejlesztési és részletes követelményeinek megjelenítése az iskola pedagógiai programjában. A kisebbségi azonosságtudat formálódásához hozzájárul a nyelv megőrzőse, amely lehetővé teszi a nemzeti, irodalmi értékek megismerését, s ezt a feladatát a történelem és a kultúra megismerésével együtt képes ellátni.

Az irodalmi nevelés fő feladata a nemzeti irodalom megismertetése, az irodalom, az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felébresztése és megerősítése. Az anyanyelv és az irodalom elválaszthatatlan egységet képez, hiszen a nyelv tudása hozzájárul a nemzeti azonosságtudat formálódásához, lehetővé teszi az irodalmi értékek megismerését. Az irodalom oktatásán keresztül lehetőség nyílik a nemzetiség kultúrájának, életmódjának, szokásainak, hagyományainak és tárgyi emlékeinek megismerésére.

Az irodalom oktatásának fő feladata:

- A tanuló ismerje meg a magyar irodalom értékeit.
- Nyilvánvalóvá váljon számára az irodalmi és kulturális gazdagság előnye.
- Ismerje meg az irodalmi és művészeti korstílusok jellemző vonásait.
- Ismerje a magyar irodalom kiemelkedő alkotóit és azok műveit, valamint a világirodalom neves alkotóit és műveit.
- Tudjon párhuzamot vonni egy-egy korszak alkotói között a világirodalomban.
- Legyen tisztában az irodalmi fogalmakkal, s ezt tudja alkalmazni a művek elemzése kapcsán.
- Legyen képes az olvasási és szövegértési készségeket magas színvonalra emelni.
- Tudja alkalmazni a kommunikációs készségeket.

Az irodalomtanítás elengedhetetlen feltétele a nevelői-oktatói munkának. Az irodalomnak nagy szerepe van a nemzeti kultúra megismerésében, elmélyítésében. A tanítás elválaszthatatlan részét képezi a gyermeknevelés, az identitás kialakítása és megőrzése, s az erkölcsös viselkedésre, a helyes magatartásra való felkészítés. Mindezekre példát meríthetünk a tanításra szánt irodalmi alkotásokból. A tanulók betekintést nyerhetnek különböző

élethelyzetekbe, ráláthatnak történelmi korok társadalmi és viselkedési szokásaira, megfigyelhetik az adott szereplő probléma- és helyzetmegoldó képességét, méríthetnek a bátorság, az igazságosság és a becsület örök érvényességéből. Egy irodalmi mű szorosan összefügg és érint más tantárgyi kapcsolatokat is: a művészeti korszakok bemutatása által a tanulóknak rálátása nyílik a festészetre, szobrászatra, építészetre, valamint az alkotások révén betekintést nyerhetnek a történelemben, nyelvtörténetben, megismerkedhetnek más országok, földrészek földrajzi jellegzetességeivel, szokásaival, hagyományaival.

Az irodalmi tanterv magába foglalja a magyar irodalom jelentős korszakait, íróit és költőit, valamint betekintést nyújt a világirodalom egy-egy kiemelkedő alkotójának munkásságába. Az oktatásra szánt tananyag az 5-9. korosztály érdeklődési szintjének megfelelően épül fel, fokozatosan vezeti be a tanulókat az irodalom világába. A tananyag elsőként a versek világával, a népköltészeti alkotásokkal, a mesékkel, a mondákkal ismerteti meg, valamint betekintést nyújt más prózai művekbe és az ifjúsági irodalomba. A 6. osztályban a tananyag részét képezik a bibliai történetek, a mítoszok világa, a népballadák, az elbeszélő költemények és a családról, szülőföldről szóló lírai alkotások, valamint a világirodalmi regények. A 7. osztályban az ókortól kezdve más történelmi korokon át fokozatosan jutunk el a klasszicizmus és a felvilágosodás koráig. A tanulók megismerhetik az adott korszakok szerzőinek életét és műveit. A romantika fogalma a 8. osztályban kerül oktatásra, ahogyan a korstílus irodalmi képviselői, a 19. század ismert alkotói és azok művei is. A 20. század magyar és világirodalma a 9. osztály tananyagát öleli fel. Itt megismerkedhetnek a tanulók a korszak alkotójának életútjával és alkotásaikkal, valamint a kárpátaljai magyar irodalommal. Így az általános iskolai tanítás végére a tanulók egy teljes képet kapnak a magyar irodalomról, betekintést nyernek a világirodalomba a kezdetektől napjainkig, és megismerhetik a kárpátaljai magyar irodalmat.

A tanterv lehetőséget biztosít a tanár számára, hogy egyben lássa és fokozatosan alkalmazza az általános iskolai tananyagot, ismerje a tanulókkal kapcsolatos elvárható követelményeket. A tanterv minden osztályra megadja a heti és az évi óraszámokat, illetve a tartalékórák számát, amit dolgozatokra és a tananyag elmélyítésére, gyakorlására fordíthat a tanár. A tanterv hozzájárul az irodalom sikeres tanításához az általános és a középfokú oktatási intézmények 5-9. osztályában, illetve lehetőséget teremt arra, hogy a pedagógus a tanterv alapján egy sikeres tanmenetet állíthasson össze.

Irodalom
(magyar és világirodalom)

5. osztály
heti 1,5 óra / összesen 52 óra

Az elvárható tanulási eredmények	Az ajánlott tananyag	Az oktatási tevékenység formái
<p>A tanuló ismerje meg az irodalmat, mint a művészet egyik ágát. Igazodjon el az irodalom műnemei és műfajai között.</p> <p>Tudja, hogy az irodalom egyben kommunikációs forma is és kiemelt szerepe van az egyén életében.</p> <p>Értékelje a könyvet mint szellemi kincset.</p> <p>Tudja használni a tankönyvet, értse az egyezményes jeleket, a kiemelten fontos információkat.</p>	<p>Bevezetés (1 óra)</p> <p>Az irodalom és a könyvek szerepe az ember életében</p> <p>Az irodalomról, az irodalmi művekről, műfajok és műnemek.</p> <p>Miért szép az irodalom, miért kell irodalmat tanulni?</p> <p>A könyvek és szerepük az ember életében.</p> <p>A könyvtár, alapvető könyvtári ismeretek. Nyári olvasmányok megbeszélése.</p>	<p>Az irodalom fogalmának közös meghatározása.</p> <p>A műnemek és műfajok közötti különbségek felismerése játékos formában.</p> <p>Ismerkedés az új tankönyvvel, felépítésével, egyezményes jeleivel.</p> <p>Kérdések megfogalmazása a könyv fogalmának meghatározása kapcsán. Kedvenc könyvek olvasási élményeinek megosztása.</p>
<p>Értékek az irodalomban A versek világa (6 óra)</p>		
<p>A tanuló értse a líra fogalmát.</p> <p>Tudja megkülönböztetni a lírát az epikától.</p>	<p>Arany János: Családi kör (részlet) Petőfi Sándor: Füstbe ment terv, Arany Lacinak Weöres Sándor versei: Ó, ha cinke volnék</p>	<p>Szövegértő és kifejező olvasás.</p> <p>Élőbeszéd fejlesztése.</p>

<p>Fogadja be a lírai művek érzelmi és hangulati tartalmát.</p> <p>Tudja meghatározni egy-egy lírai mű témáját, kifejezőeszközeit.</p>	<p>Kányádi Sándor: Nagyanyó kenyere</p> <p>Kárpátaljai költők gyermekversei Szalai Borbála, Weinrauch Katalin, Füzesi Magda gyermekversei</p>	<p>A versek eszmei mondanivalójának megkeresése, megfogalmazni a lírai művek üzenetét.</p> <p>Kifejező versmondás.</p>
<p>A tanuló értse a népköltészet mibenlétét: a népköltészet minden nemzet legfőbb kincse, irodalmának alapja. Értse a népdalok fontosságát, tudjon népdalt énekelni és érezze meg a népdaléneklés igazi mivoltát.</p> <p>Merüljön el a népmesék világában és érezze jól magát ebben a világban, találjon menedéket és erőt.</p> <p>Tudja megkülönböztetni a népmesék fajait, ismerje fel őket és tudjon példákat mondani.</p> <p>Értse a csodás elemek szerepét a mesékben.</p> <p>Tudja a meseformulákat. Érezzen rá a mesemondás igazi ízére.</p> <p>Tudja megfogalmazni a népmesék legfontosabb üzenetét és tanulságát.</p>	<p>A népköltészet (8 óra)</p> <p>Népi megfigyelések, közmondások, szólások, találós kérdések</p> <p>A népdal Tavaszi szél vizet áraszt, Elindultam szép hazámból és egy kárpátaljai népdal.</p> <p>A népmese A kiskakas gyémánt félkrajcárja</p> <p>Tündérszép Ilona és Árgyéus királyfi Fehérlófia Az égig érő fa</p> <p>A népmesék egyéb fajai: a tréfás mese, a csali mese, a hazug mese, a láncmese.</p> <p>A keleti népek meséi (Az ezeregy éjszaka meséi).</p>	<p>Kreatív gyűjtés: népi megfigyelések, közmondások, találós kérdések.</p> <p>A népdalok énekes változatának meghallgatása, együttes és egyéni népdaléneklés.</p> <p>Szövegértés, kifejező olvasás.</p> <p>Különböző olvasási módszerek alkalmazása.</p> <p>Népmesemondók meghallgatása.</p> <p>A mesemondás alapjai.</p> <p>Meseírás.</p>
<p>A tanuló tudja megkülönböztetni a népmesét a műmesétől. Legyen képes meghatározni a mese</p>	<p>A mesék birodalma (5 óra)</p> <p>A műmese fogalma Az állatmesék: Aiszóposz,</p>	<p>Kifejező olvasással megjeleníteni a mesét. Különböző olvasási módszerek alkalmazása. A drámapedagógia</p>

<p>fogalmát, ismerje fel fajtáit, sajátosságait. Tudja felismerni a mese szerkezeti szabályosságait. Ismerje a mesék tartalmát. Értse meg az állatmesék tanulságait, tudja az emberi tevékenységekre vonatkoztatni.</p>	<p>La Fontaine, Fáy András, Lev Tolsztoj.</p> <p>Jacob és Wilhelm Grimm: A békakirály Hans Christian Andersen: A teáskanna, A rendíthetetlen ólomkatona</p>	<p>segítségével a mesék vagy egyes részletek bemutatása.</p> <p>Szituációs gyakorlatok: a múlt idejű történetet átalakítása jelen idejű történetté.</p> <p>Gyakorlatok a szókincs bővítésére.</p> <p>Mesemondás.</p>
<p>A tanuló ismerje meg nemzetünk eredetét.</p> <p>Értse a monda fogalmát.</p> <p>Tudja megkülönböztetni fajait.</p> <p>Értse a monda és mondakör közötti különbséget.</p> <p>Ismerje meg a kárpátaljai mondákat, helyi történetek világát.</p> <p>Értse meg, hogy miként tudtak elterjedni szájhagyomány útján.</p>	<p>A mondák világa (5 óra)</p> <p>Eredetmondák: A csodaszarvas monda Történeti mondák, hiedelemmondák: Botond legyőzi a görög óriást.</p> <p>Helyi, kárpátaljai mondák A munkácsi vár kútja, Mikes kútja, A derceni hegy mondája.</p> <p>Mondák Mátyásról és Rákócziról Mátyás királlyá választása, Mátyás király Gömörben, Rákóczi virágai</p> <p>Mondák az irodalomban Arany János: Rege a csodaszarvasról, Mikszáth Kálmán: Beckó vára, Tompa Mihály: Beregszász</p>	<p>Az előbeszéd fejlesztése.</p> <p>Szövegértő, kifejező olvasás.</p> <p>Gyakorlatok szókincsbővítésre és kifejezőeszköz csiszolására.</p> <p>Helyi mondák feldolgozása interaktív módszerekkel (Ütött - kopott történetek).</p> <p>Kutatómunka: helyi történetek gyűjtése.</p> <p>Tartalommondás.</p>
<p>A tanuló gondolkodjon el azon, hogy kiket is tartunk hősöknek, milyen kritériumoknak kell megfelelnie,</p>	<p>Hősök a magyar irodalomban (9 óra)</p>	<p>Olvasási készség fejlesztése.</p> <p>Olvasás otthon.</p> <p>A beszéd verbális és nonverbális eszközeit</p>

<p>mit kell ahhoz tennie, hogy valakiből hős legyen. n Napjainkban vannak-e hősök? Ismerje meg Petőfi életét. Tudja élete legfontosabb történéseit. Ismerje a János vitéz c. elbeszélő költemény tartalmát, szerkezeti felépítését, szereplőit és üzenetét Ismerkedjen meg a mű kapcsán a legfontosabb irodalomelméleti fogalmakkal és verstani alapfogalmakkal (elbeszélő költemény, ritmus, rím, hasonlat, metafora, megszemélyesítés).</p>	<p>Petőfi Sándor: János vitéz című elbeszélő költemény</p> <p>Irodalomelmélet: az elbeszélő költemény, ritmus, rím, hasonlat, metafora, megszemélyesítés</p>	<p>használva az elbeszélő költemény hőseinek életre keltése. Versmondási készségek fejlesztése. Kreatív versírási készségek fejlesztése (vers írása rímek segítségével). Rajzokban megeleveníteni a mű egyes hangsúlyos részletét. Folyamatos tartalommondás. Fogalmazási készségek fejlesztése, Rajzfilmváltozat megtekintése.</p>
<p>A tanuló különböztesse meg a lírai és epikai alkotásokat. Legyen tisztában az epikai művek felépítésével, a szereplők rendszerével. Tudjon cselekményvázlatot írni. Ismerje a tanult művek íróját, címét, tárgyát, rövid tartalmát és erkölcsi üzenetét. Tudja beépíteni saját személyiségébe a tanultakat.</p>	<p>Értékek a prózai művek világában (8 óra)</p> <p>Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk</p> <p>Antoine de Saint Exupéry: A kis herceg</p> <p>Fekete István: A koppányi aga testamentuma</p> <p>A. Milne: Micimackó (Micimackó kuckója)</p>	<p>Olvasási készségek fejlesztése, szerepenkénti olvasás. A vázlatkészítés módjai. Drámapedagógiai eszközök felhasználása egyes művek feldolgozásánál. Tartalommondás. Fogalmazási készségek fejlesztése. Műfaji sajátosságok felismerése. Egyes regények, elbeszélések szövegének közös órai feldolgozása.</p>
<p>Memoriter:</p> <p>Arany János: Családi kör (részlet) Petőfi Sándor: Füstbe ment terv Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék</p>		

Gyermekvers egy kárpátaljai költőtől
Népdalszöveg
Petőfi Sándor: János vitéz (2-3 részlet)
Antoine de Saint - Exupéry: A kis herceg. (2-3 prózai részlet)

Kiegészítő/ házi olvasmányok:

Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese
(Az öreg halász és a nagyravágyó felesége, Az okos lány, Az égisz érő fa)
Grimm testvérek meséi
Ezeregyéjszaka meséi
Benedek Elek feldolgozásai (A fekete bika /skót mese, A szárazon és vízen járó /szicíliai)
Ukrán népmesék (A fogadott apa, A cipó)
A. Sz. Puskin: Mese a halászlóról és a kis halról
H. C. Andersen: A teáskanna, A ganajtúró bogár, A kis hableány
P. L. Travers: A csudálatos Mary
Alekszej Tolsztoj: Aranykulcsocska
J. K. Rowling: Harry Potter és a bölcsök köve

Tananyagra: 42 óra
Tartalék órák:
3 – ellenőrző dolgozatra
7 – a tananyag begyakorlására
Összesen: 52 óra

**Irodalom
(magyar és világirodalom)**

**6. osztály
heti 1,5 óra / összesen 52 óra**

Az elvárható tanulási eredmények	Az ajánlott tananyag	Az oktatási tevékenység formái
A tanuló: - tudja, hogy az	Bevezetés (1 óra) Az irodalom mint	Témaháló alkotása a könyv szerepéről az

<p>irodalomnak milyen fontos szerepe van az ember és a társadalom életében;</p> <ul style="list-style-type: none"> - értse az irodalom fogalmát, mint a művészetek egyik legfontosabb ágát; - rendszerezze az alsó osztályban tanult irodalmi műfajokat és tudja példákkal illusztrálni; - tudja meghatározni a könyv fogalmát; <p>megnevezni összetevőit; -</p> <ul style="list-style-type: none"> - értékelje a könyv fontosságát irodalmi műveket; - értse a tankönyv felépítését; - tudja használni a tankönyvet, szöveggyűjteményt; érezze azokat magáénak. 	<p>művészet. Az irodalmi párbeszéd folytatása. Az irodalom szerepe az ember életében. Az 5. osztályban megismert irodalmi műfajok ismétlődő rendszerezése.</p> <p>A könyv. Az olvasás szerepe az ember életében. A könyvről tanult információk ismétlődő rendszerezése a tanulók kedvenc könyveinek segítségével.</p> <p>Az olvasás mint kommunikáció.</p> <p>Nyári olvasmányélmények hatásának megbeszélése.</p> <p>Ismerkedés a tankönyvvel / szöveggyűjteménnyel.</p>	<p>ember életében. Ismerkedés az új tankönyvvel. Kulcsszavak kikeresése a szövegből</p> <ul style="list-style-type: none"> - kérdések megfogalmazása az olvasottakkal kapcsolatban - szövegtömörítés a lényeg/fő gondolat kiemelésével és átfogalmazásával. <p>Könyvajánló megfogalmazása a nyári olvasmányélmények alapján.</p>
<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tudja és ismerje a Biblia részeit, keletkezését, felépítését; - ismerje a tanuló a történeteket, tartalmukat, szereplőit és üzenetét. 	<p>Bibliai történetek (4 óra)</p> <p>A Biblia részei, keletkezése. A bibliai történetek erkölcsi nevelése.</p> <p>Ószövetség: A világ teremtése. Az éden kertjében. Bábel tornya Noé és a vízözön</p>	<p>A kifejező olvasás gyakoroltatása.</p> <p>Gyakorlatok a történetmondás lineáris rendjének megfigyelésére (pl. elbeszélő szöveg kronologikus rendjének helyreállítására).</p> <p>Az elbeszélő szöveg jellemzőinek megfigyelése (pl. történettáblázat vagy történetpiramis)</p>

<ul style="list-style-type: none"> - legyen képes megérteni a Biblia szerepét az ember életében, az irodalomban; a Könyvek könyve mindannyiunk tápláléka, műveltségünk forrása. 	<p>Újszövetség: Jézus születése. A 12 éves Jézus a templomban</p> <p>Tantárgyak közötti kapcsolat Biblia és irodalom, Biblia és művészet, Biblia más nemzeteknél.</p>	<p>készítésével). Interaktív olvasási technikák alkalmazását célzó gyakorlatok (jóslás, a korábbi ismereteknek ellentmondó információk jelölése, új információk kiemelése, kérdések megfogalmazása az olvasottakkal kapcsolatban). Feleletválasztó, kiegészítő és feleletalkotó gyakorlatok az olvasási műveletek gyakorlására.</p>
<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tudja meghatározni a mítosz fogalmát; - tudja elmondani a mítoszok tartalmát; - ismerje a főbb istenek nevét a görög és római mitológiából; - ismerje a teremtéstörténet fogalmát és ismerje fel azt különböző népeknél. 	<p>A mítoszok világa (4 óra)</p> <p>A mítosz fogalma. A mítosz eredete és oktató jellege. Az ősi görög és római mítoszok. Az istenek neve a görög és római mitológiában.</p> <p>Daidalosz és Ikarosz</p> <p>Prométheusz</p> <p>Romulus és Rémus (római mítosz)</p> <p>Teremtéstörténetek a Kalevalából és a Gilgamesből. A világ keletkezése. A Nap és a Hold története. A vízözön</p>	<p>A kifejező olvasás gyakoroltatása. Szerepenkénti olvasás.</p> <p>Interaktív olvasási technikák alkalmazását célzó gyakorlatok (jóslás, a korábbi ismereteknek ellentmondó információk jelölése, új információk kiemelése, kérdések megfogalmazása az olvasottakkal kapcsolatban).</p> <p>Feleletválasztó, kiegészítő és feleletalkotó gyakorlatok az olvasási műveletek gyakorlására.</p>
<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismerje fel a balladát, jellegzetességeit, a balladai kellékeket; - legyen képes a tanult 	<p>A népköltészet világa (3 óra)</p> <p>Népballadák</p> <p>A ballada műfaja, műfaji jellemzői. Epikus, lírai és</p>	<p>Kifejező, szövegértő, szerepenkénti olvasás, kifejező versmondás.</p> <p>Az alkotás néhány stíluselemének</p>

<p>művek tartalmának átadására;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismerje üzenetét, szereplőit, szerkezeti sajátosságait; - tudjon különbséget tenni a népballada és a műballada között; - ismerje fel a balladai kellékeket és szerepüket a szerkezetben; - a drámapedagógia módszereivel tudja életre kelteni a ballada egyes részeit, hőseit; - ismerje fel, milyen motívum viszi előre a történetet. 	<p>drámai jellegzetességei. A balladai kellékek: a tragikus légkör és a balladai homály. A népballada és a műballada fogalma.</p> <p>Kádár Kata</p> <p>A történetmondás formája. A cselekmény mozzanatai. A párbeszéd–drámaiság–feszültég. A ballada ritmusa.</p> <p>Kőműves Kelemenné</p> <p>Tartalma, szerkezete. Összehasonlítása a már tanult balladákkal.</p>	<p>megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok).</p> <p>A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek megvitatása.</p> <p>Szerepjátékok segítségével keltse életre az olvasott történetek egyes jeleneteit, szereplőit, ügyelve a nyelvi megformálás eszközeire.</p>
<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismerje fel az elbeszélő költemény műfaji jellemzőit, értelmezze a mű vonatkozásában; - tudja jellemezni a mű szereplőit. 	<p>Hősök az irodalomban (3 óra)</p> <p>Fazekas Mihály: Lúdas Matyi</p> <p>A mű felepítése. A két főszereplő jellemzése. Mesei elemek a műben. Az elbeszélő költemény mondanivalója.</p> <p>Irodalomelmélet: próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma.</p>	<p>A mű szövegének közös órai feldolgozása.</p> <p>Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincsbővítés és olvasási stratégiák fejlesztése.</p> <p>Az alkotás néhány stíluselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok).</p> <p>A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú) megvitatása.</p> <p>Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv)</p>

		felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben
<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismerje az irodalmi levél fogalmát; a valóság és fikció közötti különbséget, - tudja Petőfi és Arany barátságának történetét, családi vonatkozását, egymáshoz fűződő kapcsolatukat, - tudja értékelni az emberi barátságot. 	<p>Az irodalmi levél (2 óra)</p> <p>Műfaji meghatározás. A levél és az irodalmi levél közötti különbség. A kitalált és a fiktív levél.</p> <p>Petőfi Sándor: Arany Jánoshoz</p> <p>Arany János: Válasz Petőfinek</p> <p>A két vers megírásának története.</p> <p>Irodalomtörténeti alapfogalmak.</p> <p>A költői levél fogalma, jellemzői.</p>	<p>Kifejező, szövegértő olvasás, kifejező versmondás.</p> <p>Levéliírás legkedvesebb barátinak.</p>
<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tudja és ismerje a Toldi tartalmát, történelmi és mondai előzményeit, megírásának körülményeit; - fogalmazza meg a mű alapkonfliktusát; - jellemezze a hősokeket; - ismerje fel az ütemhangsúlyos verselést, a négyütemű tizenkettést; - értse a mottó, az előhang és az epizód lényegét, szerepét a műben; 	<p>Arany János: Toldi (10 óra)</p> <p>A mű keletkezésének körülményei. A cselekmény és a szerkezet elemei. A főhős életének külső és belső konfliktusai. A főhős jelleme. Mitikus, mondai és mesei sajátosságok a Toldiban. A mű verselésének jellegzetességei.</p> <p>Irodalomelmélet: A verses epika. A hangsúlyos ütemes magyaros verselés. A négyütemű tizenkettés.</p> <p>A mottó, az előhang és az epizód, a késleltetés; az allegória; a fokozás, a</p>	<p>Órai közös olvasás és otthoni olvasás. Vélemény megfogalmazása az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban.</p> <p>Irodalmi atlasz vagy térkép használata.</p> <p>Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése.</p> <p>A mű jeleneteinek</p>

<ul style="list-style-type: none"> - legyen képes a szituációs gyakorlatok segítségével nyelvileg is megjeleníteni olvasmányának hőseit; - legyen képes a szituáció változásainak megfelelően alkalmazni a nyelvi eszközöket. 	<p>túlzás, a megszólítás fogalma.</p>	<p>dramatizálása.</p>
<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismerje a novellát mint kispikái műfajt és annak sajátosságait, - ismerje a tanult művek alkotóinak rövid életrajzát, a művek tartalmát, üzenetét, szerkezeti felépítését; - értse meg a mű üzenetét, tudja megfejteni és értelmezni szimbolikáját; - legyen képes a szöveget elemezni mind tartalmi, mind szerkezeti, mind stiláris szempontból; - tudja meghatározni a líra és az epika fogalmát és különbségeit, megnevezni és felismerni a tanult lírai és epikus műfajokat és azok sajátosságait; - tudja meghatározni az ifjúsági regény fogalmát, megnevezni 	<p>Ifjúsági novellák, regények a magyar irodalomban (5 óra)</p> <p>Móra Ferenc: Csontos Szigfrid, Miben lakik a magyar tündér?</p> <p>Csukás István: Keménykalap és krumpliorr</p> <p>Fekete István: Tüskevár</p> <p>Rövid írói arcképek. A novellák témája, mondanivalója, szerkezeti felépítése. A szereplők jellemzése. A novellák alapkonfliktusai. A nyelvi-stiláris eszközök.</p> <p><u>Irodalomelméleti alapfogalmak:</u></p> <p>Az epikáról tanultak ismétlése. A novella fogalma, tartalmi és szerkezeti sajátosságai.</p> <p>Az ifjúsági regény fogalma, típusai, sajátosságai.</p> <p>A lírának és epikának mint műnemnek (és a lírai és</p>	<p>Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése.</p> <p>A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás szóban és írásban.</p> <p>A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése.</p> <p>Egyes szereplők jellemzése.</p> <p>Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása.</p> <p>Szerepjátékok segítségével keltse életre az olvasott történetek egyes jeleneteit, szereplőit, ügyelve a nyelvi megformálás eszközeire.</p> <p>A cselekmény és</p>

<p>néhány típusát.</p> <ul style="list-style-type: none"> - legyen képes nagyobb terjedelmű epikus tartalmú szöveg befogadására és értelmezésére; - gyakorolja a verbális megnyilatkozás különböző rögzített helyzetekhez tartozó jellegzetes formáit; 	<p>epikus műfajoknak) a megkülönböztetése és sajátosságai.</p>	<p>térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban.</p> <p>Gyakorlatok a leíró szövegek elrendezésének megfigyelésére (pl. hiányos szöveg kiegészítése adott rendezőelvnek megfelelően). Szerepjáték alkalmazása.</p>
<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tudja megkülönböztetni a lírai alkotásokat az epikusoktól, - ismerje a líra sajátos vonásait; - ismerje a lírai műfajok csoportosítási lehetőségei közül a tanultakat; - legyen képes megfogalmazni a tanult művek érzelmi-hangulati töltetét, üzenetét; - tudja a vers kapcsán a tanult irodalomelméleti alapfogalmak jelentését; 	<p>Szülőföld, otthon, család (5 óra)</p> <p>A líra fogalma. A lírának mint műnemnek az értelmezése, sajátos vonásai. A legismertebb lírai műfajokról. A lírai műfajok többféle csoportosítási lehetőségeiről. Tematikus csoportosítás (pl. hazafias, szerelmi, tájleíró versek). A líra alanya szerinti csoportosítás (személyes, szerep- és közösségi líra).</p> <p>Petőfi Sándor: Szülőföldemen, Egy estém otthon, Úti levelek (részlet)</p> <p>A tájleíró líra. A szülőföld szeretete, jellegzetességeinek leírása. A személyes líra. A vers megírásának körülményei és hatása. A</p>	<p>A kifejező olvasás és versmondás gyakorlása.</p> <p>A nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben.</p> <p>A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése.</p> <p>A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból</p>

<ul style="list-style-type: none"> - ismerje fel azokat a konkrét művek esetében; - tudja értékelni az anyaságot, tudjon saját életéből példákat felhozni, <p style="text-align: center;">- értse a lírai kifejezőmódnak a lényegét, miszerint lelkiállapotok megragadására és kifejezésére szolgál;</p> <p style="text-align: center;">legyen képes befogadni a lírai művek érzelmi és hangulati tartalmát.</p>	<p>vers alapszerkezete, verselése, üzenete. A közösségi líra.</p> <p>József Attila: Anyám Mama c. vers A művön kívüli valóság szerepe a vers megírásában. A mű lírai tartalma, érzelmi töltete. A szeretetvágy motívuma József Attila költészetében.</p> <p>Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom Lánc, lánc eszterlánc A szereplíra. Tetszés szerint egy vers. A gyermekkori emlékek megelevenedése a versben. A gyermekkor hangulata. Mitől szép a gyermekkor?</p> <p>Weinrauch Katalin: Anyanyelv Füzesi Magda: Fohász a szülőföldhöz (más szabadon választott verse) <u>Irodalomelméleti fogalmak:</u> líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal</p>	<p>származó képi ábrázolásaival.</p> <p>Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése.</p> <p>A beszélő és szerző viszonya a lírai szövegekben: a lírai én; személyesség és személytelenség;</p> <p>egynemű és összetett hangulat; vershangzás: ütemhangsúlyos verselés, verssor, sorfajták megfigyeltetése.</p>
<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismerje a regényt mint epikai műfajt és annak sajátosságait, - ismerje a tanult művek alkotóinak rövid 	<p>Kitekintés a világirodalomba (5 óra)</p> <p>Mark Twain: Tom Sawyer kalandjai</p>	<p>Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése.</p>

<p>életrajzát, a művek tartalmát, üzenetét, szerkezeti felépítését;</p> <ul style="list-style-type: none"> - értse meg a mű üzenetét, tudja megfejteni és értelmezni szimbolikáját; - legyen képes a szöveget elemezni mind tartalmi, mind szerkezeti, mind stiláris szempontból; - tudja meghatározni az ifjúsági regény fogalmát, megnevezni néhány típusát, - legyen képes nagyobb terjedelmű epikus tartalmú szöveg befogadására és értelmezésére; - gyakorolja a verbális megnyilatkozás különböző rögzített helyzetekhez tartozó jellegzetes formáit. 	<p>Rudyard Kipling: A dzsungel könyve</p> <p>Eleanor H. Porter: Az élet játéka</p>	<p>Olvasás és tartalom összegzése párban, interjú, „kérdezzük a szerzőt”.</p> <p>A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás</p> <p>A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel.</p> <p>A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése.</p> <p>Jellemtérkép készítése.</p> <p>Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével.</p> <p>Jelenetek dramatizálása.</p> <p>Gyakorlatok hirdetés írására irodalmi művek részletei alapján, ill. különböző kommunikációs helyzetekre.</p>
<p>Memoriter: Fazekas Mihály: Lúdas Matyi (részlet) Petőfi Sándor: Arany Jánoshoz (részlet) Arany János: Válasz Petőfinek(részlet) Arany János: Toldi (Előhang és további 2 részlet a műből) Petőfi Sándor: Szülőföldemen, Egy estém otthon c. versek (részletek) József Attila: Anyám, Mama c. versek Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom</p>		

Kiegészítő és/ házi olvasmányok

Népballadák (Két kápolnavirág, Júlia szép leány, A házasszó királyfi)
Arany János: Szondi két apródja, Szibinyani Jank
Ilosvai Peter: Az híres-neves Tholdi Miklósnak jeles cselekedeteiről és bajnokságáról (részlet)
Göcseji és nagyszalontai mondák és mondatöredékek Toldiról
Benedek Elek: Toldi (részletek)
Mark Twain: Huckleberry Finn kalandjai
Eric Kastner: A repülő osztály
J. F. Cooper: Vadölő, Az utolsó mohikán
Jack London: A vadon szava
Mikszáth Kálmán: A két koldusdiák
Móra Ferenc: Kincskereső kisködmön
Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem
Móricz Zsigmond: Pipacsok a tengeren
Fekete István: Bogács, Téli berek

Tananyagra: 42 óra
Tartalék órák:
3 – ellenőrző dolgozatra
7 – a tananyag begyakorlására
Összesen: 52 óra

Irodalom
(magyar és világirodalom)

7. osztály
heti 1,5 óra / összesen 52 óra

Az elvárható tanulási eredmények	Az ajánlott tananyag	Az oktatási tevékenység formái
<i>A tanuló</i> - értse az irodalom személyiség- és világnézet-formáló hatását, a társadalmi eseményeket tükröző és alakító szerepét, az	Az irodalom szerepe az egyén és a társadalom életében (1 óra)	Saját olvasmányélmények megfogalmazása, könyvajánló nyári olvasmányok alapján.

<p>összefüggéseket a történelem és az irodalom között.</p>		
<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismerje meg és tudja értelmezni az alapfogalmakat: mítosz, mitológia, mondakör, genealógiai mítosz, eposz, időmértékes verselés. - Ismerje a tanult művek szereplőit, cselekményét. - Össze tudja foglalni a szövegek tartalmát; - tudja értelmezni a művek mondanivalóját. 	<p>Az irodalom bölcsőjénél (5 óra)</p> <p>A görög mitológia. A trójai mondakör Zeusz és Léta gyermekei, Erisz almája, Akhilleusz. Irodalomelmélet: A genealógiai mítosz.</p> <p>A görög epika kezdetei. Homérosz eposzai: Íliász Odüsszeia (1-1 részlet: Akhilleusz pajzsa, Küklopeia).</p> <p>Irodalomelmélet: Az eposz. Az időmértékes verselés.</p>	<p>Fogalomértelmezés. Kifejező olvasás. Vázlatkészítés, az események kronológiájának rekonstruálása. Lényegkiemelő tartalommondás. Fürtábra készítése a szereplők jellemzéséhez. Az időmértékes verselés sajátosságainak felismerése.</p>
<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismerje meg és tudja értelmezni az alapfogalmakat: lovagi irodalom, krónika, intelem, legenda, nyelvemlékek; - rendelkezzen ismeretekkel a tanult történelmi személyekről, szerepükről; - tudja értékelni a művek jelentőségét keletkezésük korának és a magyar nyelv 	<p>A középkor irodalmából (6 óra)</p> <p>A lovagi irodalom A Roland-ének. A Nibelung-ének. Trisztán és Izolda.</p> <p>Irodalom a középkori Magyarországon Latin nyelvű krónikák. Szent István intelmei Imre herceghez.</p> <p>A legenda. Legendák Szent Istvánról, Szent Imréről, Szent Gellértről, Szent Lászlóról, Szent Margitról, Szent Ferencről.</p>	<p>Kifejező olvasás. Az archaikus kifejezések magyarázata, értelmezése.</p> <p>A történelmi személyek saját korukban játszott szerepének értelmezése.</p>

történetének megismerésében.	Irodalomelmélet: A legenda.	
<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szerezzen ismereteket a reneszánsz kori művészetről, irodalomról; - ismerje meg a tanult szerzők életrajzát, alkotói stílusuk jellegzetességeit; - értse és tudja meghatározni a műfajokat: epigramma, históriás ének; - tudja értelmezni a művek üzenetét. 	<p>A reneszánsz irodalmából (4 óra)</p> <p>Janus Pannonius. Pannónia dicsérete, Egy dunántúli mandulafáról.</p> <p>Irodalomelmélet: Az epigramma.</p> <p>Tinódi Lantos Sebestyén A Cronica. Budai Ali basa históriája, Egri históriának summája.</p> <p>Irodalomelmélet: A históriás ének</p>	<p>Kifejező olvasás. Az archaikus kifejezések magyarázata, értelmezése. A művek elemzése tartalmi és formai szempontok alapján. A lírai és az epikus műfaji sajátosságok felismerése, összehasonlítása. Verstani sajátosságok felismerése. A kifejező versmondás gyakoroltatása.</p>
<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - értse a reformáció és az irodalom fejlődésének összefüggéseit; - megismeri a tanult szerzők életrajzát, alkotói stílusuk jellegzetességeit; - felismeri az alkalmazott költői eszközöket; - tudja értelmezni a művek üzenetét. 	<p>A reformáció korának irodalmából (5 óra)</p> <p>Heltai Gáspár: Száz fabula. A farkasról és a bárányról. Irodalomelmélet: A fabula</p> <p>Bornemissza Péter: Siralmas énnéköm...</p> <p>Balassi Bálint: Búcsúja hazájától, Egy katonaének, Hogy Júliára találja..., Irodalomelmélet: A Balassi-strófa.</p>	<p>A művek értelmező olvasása. Az archaikus kifejezések magyarázata, értelmezése. A költemények tartalmi és formai elemzése, költői eszközök, verstani sajátosságok felismerése. A kifejező versmondás gyakoroltatása.</p>
A tanuló:	A barokk kor	

<ul style="list-style-type: none"> - ismerje a tanult szerzők életrajzát, alkotói stílusuk jellegzetességeit; - ismerje fel a barokk jellegzetességeket a tanult művekben; - értse a történelmi események és a szépirodalmi művek közötti kapcsolatot; - értse és meg tudja fogalmazni a különbséget a lírai és az epikus műfajok között; - ismerje és tudja összefoglalni az epikus művek tartalmát, - tudja jellemezni szereplőit; - értse, és tudja meghatározni és felismeri az irodalmi levél mint műfaj sajátosságait; - tudja értelmezni a művek üzenetét. 	<p>irodalmából (6 óra)</p> <p>Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem</p> <p>A kuruc költészet (Csínom Palkó, Rákóczi-nóta)</p> <p>Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek: 37. levél – a száműzöttek mindennapjai; 112. – Rákóczi halála).</p> <p>Történelem az irodalomban – Vári Fábián László: Útban Törökország felé, Lévy József: Mikes.</p>	<p>Kifejező, értelmező olvasás.</p> <p>A szépirodalmi művek mint kordokumentumok értékelése.</p> <p>A műfaji sajátosságok felismerése.</p> <p>A művek erkölcsi tartalmának kifejtése. Fiktív levél írása.</p> <p>A történelmi motívumok korszakokon átívelő továbbélése és ennek jelentősége, szimbolikus üzenete.</p>
<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - értse és tudja megfogalmazni a felvilágosodás és a klasszicizmus lényegi vonásait; - ismerje a tanult szerzők életrajzát, alkotói stílusuk jellegzetességeit; - tudja meghatározni és a gyakorlatban fel tudja ismerni a tanult művek 	<p>A klasszicizmus és a felvilágosodás kora (6 óra)</p> <p>Moliere: A fősvény. Irodalomelmélet: A komédia.</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: Zsugori uram, A Reményhez. Irodalomelmélet: A jellemkép; az irónia; az allegória; az alliteráció.</p>	<p>A drámai műnem műfajainak megismerése, a komédia műfaji sajátosságai.</p> <p>Kifejező, értelmező, szerepek szerinti közös olvasás az órán.</p> <p>A szereplők jellemzése.</p> <p>A drámai és a lírai művek összehasonlítása.</p> <p>Költői kifejező eszközök, műfaji sajátosságok felismerése, verselemzés.</p>

<p>műfaji sajátosságait és költői eszközeit;</p> <ul style="list-style-type: none"> - tudja értelmezni a művek szimbolikáját, üzenetét. 	<p>Berzsenyi Dániel: A közelítő tél. A magyarokhoz I. („Romlásnak indult...” Irodalomelmélet: Az elégia.</p>	<p>A kifejező versmondás gyakoroltatása.</p>
<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mélyítse el és bővítse korábbi ismereteit a regények műfaji, szerkezeti sajátosságairól; - ismerje meg a tanult szerzők fontosabb életrajzi adatait, alkotói stílusuk jellegzetességeit; - ismerje meg a művek cselekményszerkezetét, a szereplők rendszerét és tudja összefoglalni a regények tartalmát; - tudja jellemezni a szereplőket; - tudja értelmezni a művek üzenetét. 	<p>A regények világa (9 óra)</p> <p>Gárdonyi Géza: Egri csillagok.</p> <p>Walter Scott: Ivanhoe. A történelmi regény.</p> <p>Világirodalom Daniel Defoe: Robinson Crusoe.</p> <p>Jonathan Swift: Gulliver utazásai.</p> <p>Jules Verne: Nyolcvan nap alatt a Föld körül. Irodalomelmélet: A kalandregény. Az utazási és az utaztató regény.</p>	<p>Hosszabb epikus szövegek olvasásának és értelmezése.</p> <p>Cselekmény- és szerkezeti vázlatok összeállítása. A szereplők jellemzése és rendszere.</p> <p>Részletek kifejező, értelmező olvasása. Szerepjátékok a művek részletei alapján. A művek erkölcsi értékrendjének, üzenetének megfigyeltetése, összehasonlítása, összevetése saját korunk értékrendjével, nézeteivel. Beleéléses fogalmazás.</p>
<p>Memoriter: Janus Pannonius. Pannónia dicsérete Bornemissza Péter: Siralmas énnéköm (részlet) Balassi Bálint: Búcsúja hazájától, Egy katonaének, Hogy Júliára talál... (részletek) Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz I. (részlet) Gárdonyi Géza: Egri csillagok – részlet: Dobó esküje</p>		
<p>Kiegészítő/ házi olvasmányok:</p>		

Gárdonyi Géza: A láthatatlan ember, Isten rabjai
 Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa
 Herczeg Ferenc: Pro Libertate!
 Tonke Dragt: Levél a királynak
 Mark Twain: Koldus és királyfi
 Mándy Iván: Az enyedi diák
 Jules Verne: A tizenöt éves kapitány vagy Grant kapitány gyermekei

Tananyagra: 42 óra
 Tartalék órák:
 3 – ellenőrző dolgozatra
 7 – a tananyag begyakorlására
 Összesen: 52 óra

Irodalom
(magyar és világirodalom)

8. osztály
heti 1,5 óra / összesen 52 óra

Az elvárható tanulási eredmények	Az ajánlott tananyag	Az oktatási tevékenység formái
<p>A tanuló tudja jellemezni a romantika irodalmának történelmi, szellemi, művészeti környezetét. Legyen tisztában a romantika hatásával a kultúra különböző területeire. Nevezze meg és fejtse ki világképének jellemzőit. Tudja megnevezni a romantika esztétikai, poétikai jellemzőit.</p>	<p>Bevezetés (1 óra)</p> <p>A romantika</p> <p>A korstílus időszaka és jellemzése. A romantika irodalmának történelmi, szellemi, művészeti környezete.</p>	<p>Vázlatírás, jegyzetkészítés.</p>

<p>A tanuló ismerje Heine életrajzának legfontosabb állomásait. Ismerje fel költészetének romantikus vonásait.</p> <p>Fogalmazza meg a vers hangulati jegyeit.</p> <p>Értelmezze a virághasonlatot.</p> <p>Fogalmazza meg a költő világszemléletére, értékrendjére utaló jelenségeket a versben.</p>	<p>Romantika az európai irodalomban</p> <p>Heinrich Heine (1 óra) A költő életútja.</p> <p>Mint egy virág olyan vagy...</p>	<p>A mű alapgondolata, a kifejezett érzelm megfogalmazása.</p>
<p>A tanuló ismerje fel a reformkor mozgatórugóit, legfontosabb eseményeit, nagy alakjait.</p> <p>Legyen képes előszóban vagy írásban értelmezni a reformkor fogalmát.</p> <p>Legyen tisztában a korszak irodalmi törekvéseivel.</p>	<p>A magyar reformkor (1 óra)</p> <p>A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás fő kérdései.</p>	<p>Vázlatírás, jegyzetkészítés.</p>
<p>A tanuló ismerje Kölcsey rövid életrajzát és munkásságát.</p> <p>Jellemezze egyéniségét, erkölcsi tartását, gondolkodói magatartását.</p> <p>Ismerje a műfaj jellemző vonásait.</p> <p>Elemezze a költeményt, a nemzeti múlt eseményeinek bemutatását a versben.</p>	<p>Kölcsey Ferenc (5 óra)</p> <p>Élete és költészete.</p> <p>Himnusz</p> <p>A magyar nép zivataros századaiból. A történelem fontos állomásait bemutató</p>	<p>Vázlatírás, jegyzetkészítés.</p> <p>A vers elemzése. Kifejező előadása.</p>

<p>Értse a mű keretes szerkezetének sajátosságait.</p> <p>Tudja elkülöníteni az epigramma előkészítő részét és csattanóját. Legyen képes leírni a Huszt ritmusképletét és jelölni sormetszetét. Fogalmazza meg Kölcsey bölcs tanácsait és a mű üzenetét.</p> <p>Ismerje a mű romantikus vonását: a hazaszeretet, az önfeláldozás bemutatását.</p> <p>Ismerje az intelem műfaját; tudjon egy-két példát felsorolni a műfaj keretein belül.</p> <p>Értse meg Kölcsey bölcs tanácsainak lényegét. Fogalmazza meg azok üzenetét a mának.</p>	<p>költemény.</p> <p>Irodalomelmélet: a himnusz</p> <p>Huszt A huszti vár romjait felidéző epigramma üzenete.</p> <p>Irodalomelmélet: az epigramma</p> <p>Emléklapra Epigramma a hazaszeretetről és önfeláldozásról.</p> <p>Parainesis Kölcsey Kálmánhoz (részletek) A költő tanító-nevelő írása, erkölcsi útmutatása unokaöccséhez.</p>	<p>A vershelyzet értelmezése. Kifejező versmondás.</p> <p>A mű alapgondolata, a kifejezett érzelmek megfogalmazása.</p> <p>A szöveg közös és egyéni feldolgozása</p> <p>Szóbeli és írásbeli szövegalkotás képességének fejlesztése saját intelmek megfogalmazása révén.</p>
<p>A tanuló tudja röviden ismertetni Vörösmarty élet- és pályarajzát, helyét a magyar irodalmi életben.</p> <p>Ismertesse, hogy a költő az emberi lét milyen alapvető kérdéseire keresi</p>	<p>Vörösmarty Mihály (6 óra) Élete és költészete</p> <p>Szózat A rendíthetetlen hűség, hazaszeretet.</p>	<p>Vázlatírás, jegyzetkészítés.</p> <p>A vers elemzése. Kifejező előadása. Összehasonlító elemzés</p>

<p>a választ. Ismerje műfaji sajátosságait és szerkezeti felépítését.</p> <p>Tudja, a költő az emberi lét milyen alapvető kérdéseire keresi a választ. Ismerje fel a mű kapcsolódását a magyar mesehagyományhoz. Tudja megkülönböztetni a mű szereplői közül, kik származnak a mese, a fantasztikum, valamint a valószerű lét világából. Tudja jellemezni a szereplőket.</p>	<p>Irodalmi párhuzamok. A Himnusz és a Szózat szerkezeti és szemléletbeli hasonlóságainak és eltéréseinek összehasonlító elemzése.</p> <p>Csongor és Tünde</p> <p>A mesejáték, a drámai költemény cselekménye az út- és boldogságkeresésről. Álom és valóság, valamint a személyiség kiteljesedésének lehetőségei a műben.</p>	<p>(Himnusz, Szózat)</p> <p>Szövegfeldolgozás</p> <p>Szóbeli és írásbeli szövegalkotás képességének fejlesztése.</p> <p>Az írói üzenet, a mű eszmei mondanivalójának megfogalmazása.</p> <p>Drámajátékok, interaktív módszerek alkalmazása.</p>
<p>A tanuló legyen képes a korhoz kapcsolódó legfontosabb események felsorolására.</p> <p>Ismerje a korszak kiemelkedő egyéniségeit.</p>	<p>Irodalmunk a szabadságharc idején, és az azt követő időszakban (1 óra)</p> <p>A forradalom, a szabadságharc, az önkényuralom és a kiegyezés kora. Nemzeti kultúra és népies irodalom. A folklór, folklorizmus és folklorizálódás fogalma. Szerepük a nemzeti kultúra kialakulásában.</p>	<p>Vázlatírás, jegyzetkészítés.</p> <p>Prezentáció készítése a korszak nagy történelmi személyiségeiről.</p>
<p>A tanuló ismerje részletesen Petőfi életét és munkásságát. Tudjon életrajzi vázlatot készíteni. Tudja elemezni a verset.</p>	<p>Petőfi Sándor (6 óra)</p> <p>A szabadságharc költőjének élete és pályája.</p> <p>Reszket a bokor, mert...</p> <p>Az őszinte, tiszta szerelem megnyilvánulása a versben. A líraiság kifejező eszközei a műben.</p>	<p>Életrajzi vázlatkészítés, jegyzetkészítés. Irodalmi atlasz alkalmazása.</p> <p>A mű alapgondolata, a kifejezett érzelmek megfogalmazása.</p>

<p>Határozza meg a versek műfaját. Találja meg a költői kifejezőeszközöket. Fogalmazza meg a költemények üzenetét.</p> <p>Tudja elemezni a költeményt. Ismerje a vers keletkezésének hátterét, helyét.</p> <p>Tudja a vers ritmus- és rímképletét. Legyen képes a rapszódia elemzésére. Ismerje a költői kifejezőeszközöket: fokozást, hasonlatot, metaforát. Tudjon szerkezeti vázlatot készíteni. Tudja megfogalmazni a látomásköltészet jelentését.</p> <p>Fogalmazza meg a vers üzenetét. Ismerje keletkezésének történelmi hátterét és hatását. Figyelje meg a mű szerkezetét és a refrén szerepét.</p> <p>Elemesse a költeményt.</p> <p>Tudja elkészíteni egy tetszés szerinti versszak</p>	<p>Szeptember végén A hitvesi költészet megteremtése. Vers a szerelemről és az emberi dolgok mulandóságáról.</p> <p><i>Irodalomelmélet:</i> az elégia.</p> <p>Egy gondolat bánt engemet Petőfi forradalmi látomásköltészete. Hazaszeretet, szabadság és önfeláldozás kifejeződése a versben. Az ellentétpárok képei.</p> <p><i>Irodalomelmélet:</i> a rapszódia.</p> <p>Nemzeti dal A vers történelmi háttere és üzenete. Keletkezése és hatása. A refrén szerepe a költeményben.</p> <p><i>Irodalomelmélet:</i> a dal</p> <p>Föltámadott a tenger... Petőfi forradalmi versének üzenete. Az allegória szerepe a költeményben.</p>	<p>Kifejező versmondás.</p> <p>Verselemzés, a mű szóképeinek felismerése.</p> <p>A vershelyzet értelmezése.</p> <p>Kifejező versmondás.</p> <p>A vershelyzet értelmezése.</p> <p>Verselemzés és a történelmi háttér bemutatása.</p> <p>Fogalmazás, műelemző szövegalkotás a megfelelő idézetek írásával.</p> <p>A vershelyzet</p>
---	---	---

<p>rímképletét.</p>	<p><i>Irodalomelmélet:</i> az allegória.</p>	<p>értelmezése.</p>
<p>A tanuló ismerje Arany János életét és munkásságát.</p> <p>Figyelje meg a szereplők belső értékeinek hiányát és az ebből fakadó perlekedést.</p> <p>Fogalmazza meg a vers mondanivalóját.</p> <p>Legyen tisztában a nemzetőrség feladatával a szabadságharc idején.</p> <p>Értse az önkéntes nemzetőrök bizakodó optimizmusát.</p> <p>Ismerje a mű megírásának körülményeit.</p> <p>Tudja jellemezni a szereplőket.</p> <p>Legyen képes meghatározni a ballada cselekményét.</p> <p>Ismerje a ballada szereplőit, elemezze a mű szerkezetét.</p> <p>Fogalmazza meg a ballada üzenetét.</p> <p>Tudjon beszélni a költő öregkori költészetéről, a „kapsos könyvről”.</p>	<p>Arany János (5 óra) Élete és munkássága.</p> <p>A fülemile A népmesei igazságszolgáltatás a versben. Péter és Pál kicsinyes harca egymással. A népmesei motívumok.</p> <p>Nemzetőr-dal A nemzeti szabadságért kiálló nemzetőrök optimizmusának tükröződése a versben.</p> <p><i>Irodalomelmélet:</i> a helyzetdal</p> <p>A walesi bárdok A ballada keletkezésének körülményei és történelmi háttere. A mű felépítése, nyelvezete, alapüzenete.</p> <p><i>Irodalomelmélet:</i> a ballada</p> <p>A tölgyek alatt Arany időskori költészete,</p>	<p>Vázlatírás, jegyzetkészítés. Irodalmi atlasz alkalmazása.</p> <p>A vershelyzet értelmezése. A vers előadása szerepenként.</p> <p>Verselemzés és a történelmi háttér meghatározása.</p> <p>Szövegfeldolgozás</p> <p>Szóbeli és írásbeli szövegalkotás képességének fejlesztése.</p> <p>A cselekményben megjelenő élethelyzetek, konfliktusok azonosítása, véleményalkotás.</p> <p>A vers helyének,</p>

<p>Legyen képes elemezni <i>A tölgyek alatt</i> című elégiát. Beszéljen a vers hangulatáról, a felhasznált költői eszközökről.</p>	<p>alkotása az <i>Őszikék</i> kötet egyik költeménye. A merengő tünődés és az idősíkok megjelenése a versben.</p> <p>Irodalomelmélet: az elégia</p>	<p>szerepének elhelyezése a költő munkásságában.</p>
<p>A tanuló ismerje Jókai életét és munkásságát. Legyen képes életrajzi vázlatának összeállítására.</p> <p>Ismerje az elbeszélés cselekményét, történelmi korszakát. Tudja elkészíteni az elbeszélés szerkezeti vázlatát.</p> <p>Tudja kifejteni a regény témáját, mondanivalóját. Szövegismeret alapján tudja elemezni a regény cselekményét és elkészíteni a szerkezeti vázlatát. Jellemezze a regény főszereplőit.</p> <p>Legyen képes elkészíteni a jellemek rendszerének vázlatát. Legyen képes megfogalmazni a regény mához is szóló üzenetét.</p>	<p>Jókai Mór (7 óra)</p> <p>A XIX. század legnagyobb hatású prózaírója. Élete és munkássága.</p> <p>A huszti beteglátogatók</p> <p>Az elbeszélés cselekménye, történelmi háttere.</p> <p>A kőszívű ember fiai című regény</p> <p>Az 1848/49-es szabadságharc hősi korának bemutatása a Baradlay-család történetének tükrében.</p>	<p>Vázlatírás, jegyzetkészítés. Irodalmi atlasz alkalmazása. Prezentáció készítése.</p> <p>A szöveg közös és egyéni feldolgozása. Cselekmény- és szerkezeti vázlatok összeállítása. A szereplők jellemzése és rendszere.</p> <p>Szóbeli és írásbeli szövegalkotás képességének fejlesztése.</p> <p>A mű fejezeteinek, érdekes részeinek felolvasása.</p> <p>Szövegfeldolgozás A fő- és mellékszereplők jellemének és cselekedeteinek vizsgálata.</p> <p>A megjelenő élethelyzetek, konfliktusok azonosítása, véleményalkotás.</p>
<p>A tanuló értse meg és ismerje fel a realizmus</p>	<p>A realizmus (1 óra)</p>	<p>Témaháló összeállítása.</p>

<p>legjellemzőbb ismertetőjegyeit. Tudja meghatározni stílusirányzat korszakát és művészeti hatását.</p>	<p>A romantikával párhuzamos haladó stílusirányzat jellemző vonásai.</p>	
<p>A tanuló tudja ismertetni Mikszáth életútját és munkásságát.</p> <p>Tudja jellemezni az elbeszélői nézőpontot.</p> <p>Legyen képes az elbeszélés szerkezeti és stilisztikai elemzésére.</p> <p>Tudja elkészíteni a mű cselekményvázlatát.</p> <p>Ismerje a mű tartalmát. Tudja jellemezni a szereplőket.</p>	<p>Mikszáth Kálmán (3 óra)</p> <p>A magyar irodalom egyik legnagyobb elbeszélője, az anekdotikus epikai hagyomány legnagyobb hatású folytatója.</p> <p>A néhai bárány A novella szerkezete és stílusa. A novella előadásmódja.</p> <p>A két koldusdiák A két árván maradt jobbágyfiú kalandos története.</p>	<p>Vázlatírás, jegyzetkészítés. Irodalmi atlasz alkalmazása.</p> <p>A szöveg közös és egyéni feldolgozása.</p> <p>A fő- és mellékszereplők jellemének és cselekedeteinek vizsgálata.</p> <p>Drámajátékok, interaktív módszerek alkalmazása.</p> <p>Fogalmazás, műelemző szövegalkotás a megfelelő idézetek írásával/alkalmazásával.</p>
<p>A tanuló ismerje a regény cselekményét.</p> <p>Mutassa be a szereplők jellemét.</p> <p>Ismerje azokat az erényeket, melyek az élet nehéz helyzeteiből is kiutat mutatnak.</p>	<p>Világirodalmi ifjúsági regény (4 óra)</p> <p>Jules Verne: Kétévi vakáció A regénye kalandos története. A rendszeretet, a bátorság és az állhatatosság bemutatása a műben.</p>	<p>Szóbeli és írásbeli szövegalkotás képességének fejlesztése.</p> <p>Szövegfeldolgozás.</p> <p>A mű fejezeteinek, érdekes részeinek felolvasása. Tudósítás fiktív nyaralási élményről.</p>

<p>A tanuló ismerje a Nobel-díjas drámaíró és dramaturg életútját és színpadi alkotását.</p> <p>Figyelje meg, milyen hatással van a helyes beszéd elsajátítása a virágáruslány személyiségfejlődésére.</p>	<p>Világirodalom (4 óra)</p> <p>George Bernard Shaw: Pygmalion</p> <p>A 20. század egyik legtermékenyebb színpadi szerzőjének alkotása. A virágáruslány története. A fonetika-professzor, Higgins tanítványának személyiségfejlődése.</p>	<p>A szöveg közös és egyéni feldolgozása.</p> <p>Szöbeli és írásbeli szövegalkotás képességének fejlesztése.</p> <p>Drámajátékok, interaktív módszerek alkalmazása.</p>
<p>Memoriter: Kölcsey Ferenc: Himnusz, Huszt, Emléklapra Vörösmarty Mihály: Szózat Petőfi Sándor versei: Egy gondolat bánt engemet (részlet), Nemzeti dal, Föltámadott a tenger, A XIX. század költői (részlet), Szeptember végén Arany János: a Nemzet-őr dal, A walesi bárdok (részlet)</p>		
<p>Kiegészítő/ házi olvasmányok Petőfi Sándor versei Jókai Mór: Az új földesúr, Egy magyar nábob, Kárpáti Zoltán Mikszáth Kálmán művei: Szent Péter esernyője; A tót atyafiak, A jó palócok, Ne nyitogassuk a történelmet, A gavallérok Alekszandr Puskin: Ruszlán és Ludmíla Charlotte Bronte: Jane Eyre Emily Bronte: Üvöltő szelek Henryk Sienkiewicz: Tűzzel-vassal, Quo Vadis James Fenimore Cooper: Az utolsó mohikán</p>		
<p>Tananyag: 42 óra Tartalék órák: 3 – ellenőrző dolgozatra 7 – a tananyag begyakorlására Összesen: 52 óra</p>		

Irodalom
(magyar és világirodalom)

9. osztály
heti 1,5 óra / összesen 52 óra

Az elvárható tanulási eredmények	Az ajánlott tananyag	Az oktatási tevékenység formái
<p>A tanuló ismerje a 19. század második felének új stílustörekvéseit, a lírai formanyelv változását, a művész és művészet helyzetét a kor társadalmában.</p>	<p>Bevezetés.</p> <p>A líra átalakulása a 19. század második felében (1 óra)</p> <p>A századvég irodalmának új stílusirányzatai</p>	<p>Ismerkedés a tankönyvvel.</p> <p>Tanulói jegyzetelés és vázlsrukesztés, feleletterv készítése.</p>
<p>Ismerje a szimbolizmus és az impresszionizmus stílusjegyeit.</p> <p>Ismerje a modern francia szimbolista költészet legnagyobb lírikusait.</p> <p>Ismerje fel Baudelaire verseiben a megújult költői látásmódot és a jellemző költői eszközöket (metafora, szinesztézia).</p> <p>Ismerje Verlaine ars poeticáját, új költői látásmódjának</p>	<p>A francia szimbolista líra (3 óra)</p> <p>Charles Baudelaire – a szimbolizmus költője.</p> <p><i>A Romlás virágai</i> című kötet jellemzői.</p> <p><i>Kapcsolatok</i> – a szimbolizmus programverse</p> <p>Paul Verlaine – a szimbolista mozgalom elindítója.</p>	<p>A művek értelmező olvasása.</p> <p>Projektmunka a szerzőről.</p> <p>Bemutató olvasás.</p> <p>A művek elemzése, értékelése.</p> <p>Projektmunka a szerzőkről.</p>

<p>sajátosságait;</p> <p>Ismerje Rimbaud költészetének témáit, a múzsát szabadon szolgáló költő önarcképét.</p> <p>Elevenítse fel az ars poetica és a szonett fogalmáról tanultakat.</p>	<p><i>Költészettan</i> – a szimbolizmus programnyilatkozata.</p> <p>Arthur Rimbaud – a kozmikus látomások költője.</p> <p><i>Kóborlásaim</i> – ifjúkori önarckép.</p>	<p>Bemutató olvasás.</p> <p>A művek összehasonlító elemzése a megadott szempontok alapján.</p>
<p>A 20. század első felének magyar irodalma.</p> <p>A Nyugat jelentősége</p>		
<p>A tanuló ismerje a korszak társadalmi, gazdasági és kulturális jellemzőit, a Nyugat korszakalkotó jelentőségét, nemzedékeit és legfontosabb képviselőit, stílusirányzatait.</p> <p>Ismerje Ady életútját, kapcsolatát Párizssal és a modern költészettel, témaköreit.</p> <p>Ismerje a költemény gondolatiságát, értse jelentőségét.</p> <p>A tájhoz, a szülőföldhöz való ragaszkodás fontosságának felismerése a költeményben.</p>	<p>Ady Endre (3 óra)</p> <p>A 20. századi magyar líra megújítója, a magyar szimbolizmus költője. Életpályája, költészetének főbb jellemvonásai, témakörei, kapcsolata a <i>Nyugattal</i>.</p> <p><i>Üzenet egykori iskolámba</i> – a gyermekkor, az iskolás évek emlékeinek költeménye.</p> <p><i>A föl-földobott kő</i> – a hazaszeretet, a hűség költeménye.</p> <p><i>Irodalomelmélet:</i> a szimbolizmus és a szimbólum.</p>	<p>A 20. század első évtizedeiben megjelenő irodalmi és művelődéstörténeti programok bemutatása. A lírai szövegek többszemponútú elemzése.</p> <p>A költő életútjának bemutatása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - felelettervben; - idegen ajkú olvasóknak. <p>A tanult Ady-versek értelmezése az adott szempontok felhasználásával. A kiegészítő Ady-szemelvények elemzése a szimbolizmusról tanultak felhasználásával.</p>
<p>Ismerje a magyar széppróza központi alakjának életútját, művészetének realista és naturalista vonásait,</p>	<p>Móricz Zsigmond (4 óra)</p> <p>A <i>Nyugat</i> első nagy nemzedékének tagja, a 20. századi regény- és novellairodalom, valamint a kritikai realizmus</p>	<p>Kedvenc olvasmányom Móricztól – műismertetés.</p> <p>Cselekmény- és szerkezeti</p>

<p>újszerű parasztabrázolását.</p> <p>Ismerje a mű cselekményét, tudja jellemezni a főhőst, értelmezni cselekedeteit.</p> <p>Ismerje az irodalomelméleti és műfaji fogalmakat.</p>	<p>legjelesebb képviselőjének életútja, irodalmi tevékenysége.</p> <p><i>Légy jó mindhalálig</i> – a lélek felegyenesedésének, az emberi jósnak, szeretetnek és összefogásnak a regénye.</p> <p>Irodalomelmélet: a realizmus, a realista ábrázolásmód, a novella, a regény, a kisregény.</p>	<p>vázlat összeállítása.</p> <p>A szereplők jellemzése, a szereplők rendszerének megfigyeltetése.</p> <p>A mű jeleneteinek dramatizálása.</p>
<p>Babits irodalmi jelentőségének a felismerése.</p> <p>Ismerje a költő formavilágának, filozofikus költészetének jellegzetességeit.</p> <p>Ismerje a költemények mondanivalóját, költői eszközeit, képeit.</p>	<p>Babits Mihály (3 óra) Az új irodalom szellemi vezére. Élete, munkássága, költészete formavilágának jellemzői, ars poeticája.</p> <p><i>Ádáz kutyám</i> – az élet látszata és mozgatóerői.</p> <p><i>Ősz és tavasz között</i> – az elmúlás elégiája.</p>	<p>Igazolása annak, hogy Babits Mihály az új irodalom szellemi vezére volt.</p> <p>Bemutató olvasás, elemzés.</p> <p>Az elégiáról tanultak felhasználása az <i>Ősz és tavasz között</i> elemzésekor.</p>
<p>A tanuló ismerje a költő életének és költői munkásságának jellegzetességeit, sokoldalúságát.</p> <p>Értse a párhuzamot a gyermek és a költő lelki világa között.</p>	<p>Kosztolányi Dezső (3 óra) A Nyugat egyik legsokoldalúbb és rendkívüli tehetségű költőjének pályaképe.</p> <p><i>A szegény kisgyermek panaszai</i> – a gyermekkor visszaálmódása. A szerepvers.</p> <p><i>Már néha gondolok a</i></p>	<p>Kosztolányi Dezső művészi sokoldalúságának igazolása. Kifejező olvasás.</p> <p><i>A szegény kisgyermek panaszai</i> – műelemzés.</p> <p>A szerepvers jellemzőinek bemutatása.</p> <p>A vers alapgondolata.</p>

<p>Tudja elemezni a tanult szempontok alapján a verset.</p>	<p><i>szerelemre</i> – a kamaszkor problémái, a gondoskodás költeménye.</p> <p>Irodalomelmélet: a versciklus és a szereplíra.</p>	<p>Példagyűjtemény összeállítása a versciklus köréből.</p>
<p>Ismerje a költő életútjának legfontosabb állomásait, helyét a magyar irodalomban.</p> <p>Ismerje a költemény hangulatvilágának jellemzőit, a nosztalgia szerepét a költeményben;</p>	<p>Juhász Gyula (1 óra) A tájköltészet és az impresszionista líra mestere, a magány költőjének élete és munkássága.</p> <p><i>Milyen volt...</i> – az egykori kedves szépségének felidézése a természet képeivel.</p>	<p>Az impresszionista líra jellemzőinek bemutatása Juhász Gyula művészetében.</p> <p>Annak igazolása elemzés keretében, hogy hangzasharmónia jellemzi a <i>Milyen volt...</i> című verset.</p>
<p>A tanuló ismerje és értelmezze a költeményt.</p>	<p>Tóth Árpád (1 óra) A Nyugat első nemzedékének tagja.</p> <p>Áprilisi capriccio</p>	<p>A vers elemzése. Kifejező előadása.</p>
<p>A tanuló ismerje Karinthy életének legfontosabb momentumait, azok hatását írói világára.</p> <p>Ismerje és értelmezze a humor, irónia, gúny, groteszk fogalmát, a jellem és helyzetkomikum, valamint a humoreszk és a paródia ismérveit,</p>	<p>Karinthy Frigyes (1 óra) A magyar irodalom leghíresebb, legtöbbet olvasott és emlegetett filozófus humoristájának pályaképe.</p> <p>Tanár úr kérem című kötet novellája Röhög az egész osztály A jellemkomikum és helyzetkomikum megjelenése a novellában.</p>	<p>A történetmesélés formáinak ismertetése.</p> <p>Prezentáció készítése, az életmű jellemzőinek bemutatása.</p> <p>Annak bemutatása, hogy miért tekinthető időtállóknak a <i>Röhög az egész osztály</i> című novella.</p>

<p>mint a műbíráló sajátos eszközeit.</p>	<p>Irodalomelmélet: a humoreszk és a helyzetkomikum</p>	<p>Szerepjáték a mű részletei alapján.</p>
<p>A tanuló ismerje a költő életének meghatározó eseményeit, azoknak a költészetére gyakorolt hatását.</p> <p>Tudja elemezni a költeményeket.</p> <p>Értelmezze az édesanya alakjának fontosságát költészetében.</p> <p>Ismerje a helyzetdal és az önirónia fogalmát.</p> <p>Tudja értelmezni a költeményt.</p>	<p>József Attila (3 óra) Az érzelmek, az ősi ösztönök és az értelem megszólaltatójának pályaképe. Az Ady Endre utáni korszak nagy költője.</p> <p><i>Rejtelmek</i> – a szeretet és a hűség összefüggése és megéneklése a költeményben.</p> <p><i>Kertész leszek</i> – a kert- és virágmotívum jelentéshordozó szerepe a költeményben.</p> <p><i>Születésnapomra</i> – az önirónia és a formai játékosság s a költői hitvallás megnyilvánulása a versben.</p> <p>Irodalomelmélet: az expresszionizmus és az önirónia.</p>	<p>Tabló készítése a költőről versei, fotók és vallomások segítségével.</p> <p>A vers alap gondolatának közös megbeszélése, véleményalkotás.</p> <p>Testvérmúzsák találkozása: a <i>Kertész leszek</i> vers és megzenésített változata – egyezések, hasonlóságok és különbségek.</p> <p>Az irodalomelméleti fogalmak megismertetése.</p>
<p>Ismerje a költő életét, születésének körülményeit, tragikus sorsát, annak hatását költészetére. Ismerje költészetének témakörét, az abban megjelenő küzdelmeket,</p>	<p>Radnóti Miklós (2 óra)</p> <p>A Nyugat harmadik nemzedékének tagja, az idill és tragikum megjelenítője.</p> <p><i>Nem tudhatom...</i> –</p>	<p>A <i>Himnusz</i>, a <i>Szózat</i> és a <i>Nem tudhatom...</i> című versek összehasonlító elemzése.</p> <p>A kifejező versmondás</p>

<p>hazaszeretetét, reményteljes magatartását.</p>	<p>hitvallás a hazáról, a hazaszeretetről, a fasizmus elítélése.</p>	<p>gyakorlása.</p>
<p>A XX. század második felének magyar irodalma</p>		
<p>Ismerje Szabó Lőrinc életét, munkásságát, jelentőségét.</p> <p>Ismerje fel a versciklusban a költő gyermek- és ifjúkorával összekapcsolható élményeket, a mű verstani sajátosságait, helyi kötődését;</p>	<p>Szabó Lőrinc (2 óra) <i>A Nyugat</i> második nemzedékének kiváló műfordítója, kritikusa, a leíró-ábrázoló líra hagyományainak megújítója.</p> <p><i>Tücsökzene</i> (részletek) – a mű egy lélek története, szabadulás az idő börtönéből az emlékek segítségével.</p>	<p>Prezentáció készítése és bemutatása Szabó Lőrinc életművéről.</p> <p><i>A Tücsökzenéből</i> egy szabadon választott mű értelmező, kifejező olvasása.</p>
<p>Ismerje a költő életútját és munkásságának újszerűségét, jelentőségét. Ismerje fel a költeményben a népi motívumokat, a magyaros verselés jellemzőit, a szerző költői magatartását, a regölés-kántálás szerepét a mondanivaló vonatkozásában.</p>	<p>Nagy László (2 óra) A látomásos-szimbolikus-mítoszi költői világlátás egyik megteremtője.</p> <p><i>Adjon az Isten</i> – a jókívánságok felsorolására épülő, pozitív értékek felé mutató költemény, melyben a szerző hitet tesz az emberi jóságban és a gondviselésben.</p>	<p>Verselemzés. Költői kifejezőeszközök jellemzőinek felismerése,</p> <p>Testvérmúzsák találkozása: az <i>Adjon az Isten</i> vers és megzenésített változata – egyezések, hasonlóságok és különbségek.</p>
<p>Ismerje a költő életpályáját, költészetének műfaji sokféleségét.</p> <p>Ismerje a mű gondolatiságának</p>	<p>Weöres Sándor (2 óra) A műfaji és formai gazdagság költője <i>A társ</i> – a szerelmi társ szerepe és életre szóló fontossága.</p>	<p>Annak bemutatása, hogy miért nevezhető Weöres Sándor a magyar Rimbaud-nak.</p> <p>A vers komplex elemzése.</p>

jelentőségét, hangulatát.	<i>Őszi éjjel izzik a galagonya...</i>	
A tanuló ismerje a költő életének főbb állomásait, erkölcsi és költői világmépét alakító élményeit. Értelmezze a költemény élményvilágát, hangulatát. Ismerje az életkép irodalomelméleti jellemzőit.	Pilinszky János (2 óra) A költő élete, a létezés értelmét és a felszín mögötti világot kutató költészetének jellemzője. <i>Francia fogoly</i> – a lágerélmény ihlette vers üzenete, képi világa. Irodalomelmélet: az életkép.	Pilinszky János jelentőségének bemutatása. Műismertetés, elemzés, állásfoglalás. Projekt munkák, kutatási feladatok elvégzése a vers által bemutatott korszakról.
Ismerje a szerző életpályájának főbb momentumait, írói korszakait, írói sokszínűségét, helyi kötődését. Ismerje a költemény történelmi háttérét, alap gondolatát, szerkezetét, műfaji sajátosságát.	Illyés Gyula (2 óra) Illyés Gyula irodalmi munkássága az avantgárdtól a <i>Nyugaton</i> , majd a népi írók táborán át a nemzeti költészetig. <i>Egy mondat a zsarnokságról</i> (részlet) – tiltakozás a diktatúrák és totalitárius rendszerek ellen. Irodalomelmélet: a litánia.	Komplex műelemzés a litánia műfaj jegyeire tekintettel. Projekt munkák, kutatási feladatok elvégzése a vers által bemutatott korszakról.
Határon túli magyar irodalom		
A tanuló ismerje a költő életének főbb mozzanatait, keresztény- és magyarságtudatának, transzilvanizmusának, valamint	Reményik Sándor (2 óra) A két világháború közötti erdélyi magyar líra egyik kiemelkedő képviselője. <i>Templom és iskola</i> – a	<i>Templom és iskola</i> – esszéírás, annak bemutatása, hogy miért tekinthető a helytállás versének.

humanizmusának jellemzőit.	nemzeti kultúra magyarságunk, identitásunk megőrzésének alappillére.	Költői kifejezőeszközök felismerése.
Ismerje a határon túli irodalom legfontosabb képviselőit, a székely magyar népi író életének sajátosságait, munkásságát. Ismerje a mű cselekményét, szereplőit, nyelvi humorát, a főhős jellemfejlődését, életcélját.	Tamási Áron (4 óra) A székely magyar népi író pályaképe. <i>Ábel a rengetegben</i> (részletek) Egy talpraesett, szegény székely favágólegény hirtelen felnőtté válásának mesébe illő bemutatása.	Regényismertetés: a közös házi olvasmány bemutatása. Tablókészítés a székelyekről.
Értelmezze a költő jelentőségét. Tudja elhelyezni a határon túli irodalom alkotói között. Ismerje a költemények mondanivalóját, élmény- és értékvilágát.	Kányádi Sándor (3 óra) Az erdélyi magyar költő életrajza, költészetének <u>anyanyelv</u> megtartó ereje és a kisebbségi sors ábrázolása. <i>Két nyárfa</i> – vers az örök szerelemről, kötődésről és összekapcsolódásról; <i>Öreg iskola ünnepére</i> – az iskolához, tanuláshoz kötődő emlékek megelevenedése, mely a szülőföld tanításának elévülhetetlenségére és a lét értésének egyediségére utal	Kányádi életművét összefoglaló tábló készítése. Szembenézés, önerősítés – az egyik Kányádi-vers értékvilágának elemzése. Kifejező olvasás.
Ismerje az író életének fontosabb mozzanatait, irodalmi munkásságának jelentőségét.	Wass Albert (2 óra) Az erdélyi magyar író és költő életpályája.	A témával rokon versek gyűjtése, antológia

Tudja értelmezni a költeményt, mint a helytállás szimbólumát.	<i>Üzenet haza</i> (részlet) – a magyar hazafias költészet kiemelkedő alkotása.	összeállítása.
<p>Ismerje a szerző életének legfontosabb állomásait, írói munkásságának gondolatiságát.</p> <p>Tudja elhelyezni életművét az egyetemes magyar irodalomban. Ismerje a nemzetiségi lét problémáit bemutató naplóregény cselekményét, jelentőségét.</p>	<p>Sütő András (2 óra) A határon túli, az erdélyi magyarság életének megjelenítője, a szűkebb haza gondjainak kifejezője.</p> <p><i>Anyám könnyű álmot ígér</i> (részlet): <i>Biztató</i> – a szülőföld iránti kötődés megnyilvánulása.</p> <p>Irodalomelmélet: a naplóregény</p>	<p>Az epikai műnem műfajainak megismerése, a regény és naplóregény műfaji sajátosságai.</p> <p>Annak bemutatása, hogy miért intő ma is, itt is a <i>Biztató</i>.</p>
A kárpátaljai magyar irodalom		
<p>A tanuló tudatosítsa a határon túli magyar irodalom és az anyaországi magyar irodalom egységét. A költő pályaképe, jelentősége a kárpátaljai és egyetemes magyar irodalomban.</p> <p>Tudja értelmezni a haza, szülőföld fogalmának jelentőségét és a magyar történelemtől való elválaszthatatlanságát, a költemény jelképrendszerét.</p>	<p>A kárpátaljai magyar irodalom alakulása a második világháború után.</p> <p>Kovács Vilmos (2 óra) A költő, az író, a huszadik századi kárpátaljai magyar irodalom meghatározó képviselőjének élete és munkássága.</p> <p><i>Verecke</i> – a szülőföld és a magyar történelem elválaszthatatlan egységének szimbolikus megjelenése a versben.</p>	<p>A kárpátaljai magyar irodalom fórumainak bemutatása.</p> <p>Tablókészítés Kovács Vilmos pályájáról.</p> <p>A <i>Verecke</i> című költemény elemzése, jelképgazdagságának bemutatása.</p>
Ismerje a költő életútját, munkásságának	Vári FABIÁN László (1 óra) A kárpátaljai magyar költő,	Interjú készítése kortárs kárpátaljai költőkkel,

<p>sokszínűségét, jelentőségét.</p> <p>Tudatosítsa az anyanyelv szerepének, szeretetének fontosságát.</p>	<p>balladagyűjtő, néprajzkutató pályaképe.</p> <p><i>Illyés Gyula fejfája előtt</i> – a költő az anyanyelvhez fűződő szeretetének megnyilatkozása a költeményben.</p>	<p>írókkal.</p> <p>Az anyanyelv fontosságának bemutatása, érvek megfogalmazása, megbeszélése.</p>
<p>Ismerje a stílusirányzatok jellegzetességeit.</p> <p>Ismerje a költő vázlatos életrajzát, költészetének újszerűségét, modernségét.</p> <p>Értelmezze a képi megformálás és a szöveg összefüggését.</p> <p>Ismerje fel a tanult költői eszközöket.</p>	<p>Világirodalmi kitekintés</p> <p>Az avantgárd művészeti irányzatai. Expresszionizmus, dadaizmus, szürrealizmus, kubizmus a képzőművészetben és az irodalomban.</p> <p>Guillaume Apollinaire (1 óra) – a formabontó és hagyományt követő költő élet- és pályarajza.</p> <p><i>A megsebzett galamb és a szökőkút</i> – a képvers jellemzője, a mondanivaló és a képi megformálás szintézise.</p> <p>Irodalomelmélet: az avantgárd művészete, izmusok. A képvers.</p>	<p>A képvers jellemzőinek ismertetése.</p> <p>Képvers készítése.</p> <p>A költői üzenet és a képi megformálás szintézisének bemutatása <i>A megsebzett galamb és a szökőkút</i> című képversben.</p>
<p>Ismerje a dráma megújulásának jellegzetességeit, Ibsen életpályáját, hatását a drámairadalomban.</p>	<p>Új törekvések a drámában a 19. század végén és a 20. század elején</p> <p>Henrik Ibsen (2 óra) A norvég drámaíró és</p>	<p>A dráma műfaji sajátosságainak ismertetése – új törekvések.</p>

<p>Ismerje a mű cselekményét, konfliktusát, szerkezetét, motívumait, szimbólumait, a főhős jellemét.</p>	<p>színházi rendező életpályája.</p> <p><i>Babaszoba</i> – a zsarnoki férje ellen lázadó asszony életének története, az élethazugság témájának megjelenése a drámában.</p> <p>Irodalomelmélet: az analitikus dráma</p>	<p>Egy élethazugság bemutatása, leleplezése a <i>Babaszoba</i> c. műven keresztül.</p> <p>Esszé írása.</p>
<p>Ismerje a sci-fi irodalom jellemzőit, jelentőségét, a mű gondolatosságát.</p> <p>Értelmezze a mű alapján a televízió irodalomra mért negatív hatását, az olvasás és az önálló gondolkodás fontosságát.</p>	<p>A 20–21. század irodalma</p> <p>Ray Douglas Bradbury (2 óra) – amerikai író, a science fiction (sci-fi) irodalom kiemelkedő képviselőjének munkássága és hatása.</p> <p><i>Fahrenheit 451</i> – az olvasás betiltásának hatása a társadalomra.</p>	<p>A sci-fi műfaj jellemzőinek közös megbeszélése. A kedvenc sci-fi regény bemutatása –műismertetés.</p> <p>A regény és a filmváltozat összehasonlítása, egyéni vélemény megfogalmazása.</p>
<p>Memoriter: Ady Endre: A föl-földobott kő József Attila: Születésnapomra Radnóti Miklós: Nem tudhatom... (részlet) Kányádi Sándor: Két nyárfa (részlet) Reményik Sándor: Templom és iskola (részlet) Kovács Vilmos: Verecke Vári Fabiántól: Illyés Gyula fejfája előtt</p>		
<p>Kiegészítő / házi olvasmányok: Ady Endre: A magyar Ugaron, Párisban járt az Ősz Babits Mihály: Messze... messze..., Új leoninusok Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom Juhász Gyula: Magyar táj magyar ecsettel, Anna örök József Attila: Tél</p>		

Radnóti Miklós: Himnusz a békéről
Karinthy Frigyes: Így írtok ti
Móricz Zsigmond: Pillangó, Hét krajcár
Szabó Lőrinc: A befagyott Ipolyon, 146 Tiszaújlak
Kányádi Sándor: Fától fáig
Illyés Gyula: A költő felel
Harper Lee: Ne bántsátok a feketeterigót!
Lackfi János: A buta felnőtt, Kövér Lajos aranykeze
Varró Dániel versei
Leiner Laura: A Szent Johanna gimi, Ég veled
Jules Verne: Cirkuszkocsival a sarkvidéken át, Nemo kapitány, Sándor Mátyás
George Orwell: Állatfarm
Joanne Kathleen Rowling: Harry Potter-könyvek

Tananyagra: 42 óra
Tartalék órák:
3 – ellenőrző dolgozatra
7 – a tananyag begyakorlására
Összesen: 52 óra